

झारखण्ड शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, राँची

Jharkhand Council Of Educational Research & Training ,Ranchi [Jharkhand]

द्वितीय सावधिक परीक्षा 2021-2022

Second Terminal Examination – 2021- 2022

मॉडल प्रश्नपत्र [सेट- 1] Model Question Paper [Set – 1]

कक्षा - 10 विषय - संस्कृत समय - 1घंटा 30मिनट पूर्णक- 40

Class – 10 Sub – Sanskrit Time – 1.30 Hours Full Marks – 40

सामान्य निर्देश -

- परीक्षार्थी यथासंभव अपने शब्दों में उत्तर दें।
- कुल प्रश्नों की संख्या 19 है।
- प्रश्न संख्या 1 से 7 तक अतिलघूतरीय प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का मान 2 अंक निर्धारित है।
- प्रश्न संख्या 8 से 14 तक लघूतरीय प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का मान 3 अंक निर्धारित है।
- प्रश्नसंख्या 15 से 19 तक दीर्घ उत्तरीय प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का मान 5 अंक निर्धारित है।

खण्ड 'क' अतिलघूतरीयप्रश्नाः

निर्देश: - केषांचित् पञ्चप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाष्या लिखत - [2 x 5 = 10]

[1.] वसन्तस्य गुणं कः जानाति ?

[2.] नराणां/मनुष्याणां प्रथमः शत्रुः कः ?

[3.] मयूरः कथं नृत्यमुद्रायां स्थितः भवति ?

[4.] मनुष्याणां वाचि किं भवेत् ?

[5.] तृणानां केन सह विरोधः अस्ति ?

[6.] कः चन्दनदासं द्रष्टुम् इच्छति ?

[7.] गुणी किं वेति ?

खण्ड ‘ख’ लघूतरीयप्रश्नाः [3 x 5 = 15]

निर्देशः - केषांचित् पञ्चप्रश्नानानाम् उत्तराणि लिखत -

[8.] सन्धिं अथवा सन्धिविच्छेदं कुरुत - 3

[i] अभि + आगतम् [ii] यदुक्तम् [iii] सत् + चित्

[9.] समासविग्रहं/समस्तपदं लिखत- 3

[i] वृक्षोपरि [ii] अपूर्वम् [iii] स्थिता प्रजा यस्य सः

[10] अधोलिखितानां पदानां पर्यायपदं/समानार्थकपदं लिखत - 3

[i] जलम् [ii] पुष्पम् [iii] शिक्षकः

[11.] अधोलिखितानां पदानां विपर्ययपदं/विलोमपदं/विपरीतार्थकपदं लिखत - 3

[i] पक्वः [ii] कातरः [iii] कृतज्ञता

[12.] रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - 3

[i] मयूरस्य नृत्यं प्रकृते: आराधना।

[ii] सर्वे प्रकृतिमात्रं प्रणमन्ति।

[iii] गजः शुण्डेन स्वकार्यं करोति।

[13.] निर्देशानुसारं लिखत - 3

[i] “बुद्धिमान् बालकः” इत्यनयोः पदयोः विशेषणपदं किम् ?

[ii] “दुष्कराणि कार्याणि” इत्यनयोः पदयोः विशेष्यपदं किम् ?

[iii] “पञ्च बालकाः विद्यालयं गच्छन्ति”। अस्मिन् वाक्ये विशेषणपदं किम् ?

[14.] प्रकृति-प्रत्ययं संयोज्य/विभज्य लिखत -

[i] कृत्वा [ii] सेवितव्यः [iii] गम् + शत्

खण्ड 'ख' दीर्घ उत्तरीय प्रश्नाः

निर्देशः - केषांचित् प्रश्नन्त्रयाणाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत - [5 x 3 = 15]

[15.] भवान् अनुरागः। भवतः विद्यालयः छात्रान् शैक्षिकयात्रायै जोधपुरं नेष्यति। पितुः

आजाप्राप्त्यर्थं लिखिते अस्मिन् पत्रे शब्दसूची सहायतया रिक्तस्थानपूर्ति कुरुत - 5

मञ्जूषा

यात्राव्यार्थम्, छात्रावासतः, भवताम्, पितृमहोदयाः, ऐतिहासिकम्,
प्रेषयन्तु, नमोनमः, अम्बायै, कुशलता, शैक्षिकयात्रायै

[i] -----

दिनाङ्कः -----

आदरणीया: [ii]-----

सादरं [iii]-----

भवतां पत्रं प्राप्तं [iv] ----- च जाता। मम विद्यालयः शरदावकाशे छात्रान्
[v]----- जोधपुरं नेष्यति। अहम् अपि एतत् [vi]----- नगरं द्रष्टुम् इच्छामि। महयं vii]-----
-----पञ्चशतं रूप्यकाणि [viii]----- भवन्तः। शेषं
कुशलम्। [ix]----- मम प्रणामाः

अनुजाय च स्नेहः।

[x]-----पुत्रः

अनुरागः

[16.] अधोदतं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत शब्दानां सहायतया पञ्चसंस्कृतवाक्यानि लिखत- 5

मञ्जूषा

प्रातःकालः, उद्याने, भ्रमणम्, वृक्षाः, पादपाः, बालाः, सूर्योदयः, पुष्पाणि, कन्दुकेन, जनाः

[17.] अध्यापकछात्रयोः इदं वार्तालापं मञ्जूषातः उचितां पंक्तिं चित्वा पूरयत- $1 \times 5 = 5$

मञ्जूषा

आम् ,मम एका भगिनी अस्ति । अहम् देवघरनगरे वसामि। न ,मम माता गृहिणी
अस्ति। मम नाम अनुरागः अस्ति । सः एकस्मिन् विद्यालये अध्यापकोऽस्ति ।

अध्यापकः - किम् ते नाम ?

छात्रः - -----+---

अध्यापकः - त्वम् कुत्र वससि ?

छात्रः - -----+---

अध्यापकः - तव पिता किं कार्यं करोति ?

छात्रः - -----+---

अध्यापकः - किम् तव माता अपि बहिः कार्यं करोति ?

छात्रः - -----+---

अध्यापकः - तव कोऽपि भ्राता भगिनी वा अस्ति ?

छात्रः - -----+---

[18.] अधोलिखितेषु वाक्येषु अड्कानां स्थाने समयसूचकसंस्कृतपदानि लिखत - $1 \times 5 = 5$

[i] सुरेशः प्रातः -----[7:00] वादने उत्तिष्ठति।

[ii] सः ----- [7:15] वादने प्रातःक्रिया करोति।

[iii] सः -----[8:30] वादने विद्यालयं गच्छति।

[iv] सः अपराह्ण -----[3:45] वादने गृहं प्रत्यागच्छति।

[v] सः सायं -----[4:30] वादने क्रीडितुं गच्छति।

[19.] अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 5

एकदा एकः कर्तव्यपरायणः नगररक्षकः इतस्ततः भ्रमन् एकम् अशीतिवर्षीयं महापुरुषम् अपश्यत् । सः आम्रवृक्षस्य आरोपणे तल्लीनः आसीत् । इदं दृष्ट्वा नगररक्षकः तं महापुरुषम् अवदत् - अवलोकनेन प्रतीयते यत् यदा एषः वृक्षः फलिष्यति तदा भवान् जीवितः न भविष्यति । अतः भवान् किमर्थं वृथा परिश्रमं करोति ? महापुरुषः हसित्वा अवदत् - पश्यतु एतान् फलयुक्तान् वृक्षान् । एतेषाम् वृक्षाणाम् आरोपणं मया न कृतम् परं एतेषाम् फलानि अहं खादित्वा सन्तुष्टः भवामि । अतः यदा मम आरोपितस्य वृक्षस्य फलानि अन्ये खादिष्यन्ति, तदा अहं पुनः प्रसन्नः भविष्यामि । महापुरुषस्य वचनं श्रुत्वा तं च नमस्कृत्य नगररक्षकः उक्तवान् - अनुकरणीया एव सज्जनानां सज्जनता ।

[i] एकपदेन उत्तरत - $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

[क] नगररक्षकः कीदृशं महापुरुषम् अपश्यत् ?

[ख] कः अवदत् - “अवलोकनेन प्रतीयते यत् ----- ?”

[ग] सज्जनानां सज्जनता कीदृशी भवति ?

[घ] महापुरुषः कस्य वृक्षस्य आरोपणे तल्लीनः आसीत् ?

[ii] पूर्णवाक्येनउत्तरत - $1 \times 2 = 2$

[क] नगररक्षकः अशीतिवर्षीयं महापुरुषं कुत्र अपश्यत् ?

[ख] महापुरुषेण आरोपितस्य वृक्षस्य फलानि के खादिष्यन्ति ?

[iii] अस्य अनुच्छेदस्य उपयुक्तं शीर्षकं लिखत ----- 1
